

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/archiwum/199447,Krzysztof-Pawluczuk-Harcerstwo-w-ramach-Sokolstwa-Polskiego-w-Ameryce.html>
28.02.2026, 04:52

Krzysztof Pawluczuk: Harcerstwo w ramach Sokolstwa Polskiego w Ameryce

Harcerstwo było jednym z istotnych przejawów działalności Sokolstwa Polskiego w Ameryce w pierwszej połowie XX wieku. To właśnie ta organizacja, jako jedna z pierwszych w USA, rozpoczęła tworzenie własnych drużyn wychowujących, poprzez rozwój fizyczny i moralny, polskie dzieci i młodzież do służby Polsce walczącej o odzyskanie niepodległości.

26.03.2024

Chociaż założenia nowego ruchu społeczno-wychowawczego generała Roberta Baden-Powella były adaptowane wśród amerykańskiej Polonii pod nazwą skautingu, to jednak bardzo szybko zaczęto używać wyłącznie słowa „harcerstwo”. Było ono wręcz idealnym narzędziem dla Sokolstwa do wprowadzania w życie własnych celów i wartości. Łączyło w sobie wychowanie w duchu patriotycznym oraz aktywność fizyczną, czyli fundamentalne kwestie dla Sokołów.

Od skautingu do harcerstwa

Początków harcerstwa w Sokolstwie Polskim w Ameryce należy szukać w okresie bezpośrednio poprzedzającym wybuch I wojny światowej. Już w 1912 r. na kursach gimnastyczno-wojskowych, realizowanych przez Sokolstwo, wykładane były podstawy skautingu. W 1914 r. przeprowadzono kurs już standardowo harcerski. Do ich moderowania zatrudniano sokołych instruktorów, zarówno przybyłych z kraju, jak i pochodzących z USA.

W dobie intensyfikacji przygotowań do udziału Polonii w wojnie harcerstwo stawało się coraz bardziej popularne. Stąd też Sokolstwo zdecydowało się na zaproszenie do współpracy Andrzeja Małkowskiego, jednego z twórców harcerstwa na ziemiach polskich.

Okres międzywojenny z jego wszystkimi problemami i wstrząsami na pewno nie sprzyjał rozwojowi harcerstwa działającego w ramach Sokolstwa Polskiego w Ameryce, pomimo że sam ruch cieszył się niesłabnącym zainteresowaniem. Działo się tak ze względu na okoliczności, w jakich funkcjonowało polskie wychodźstwo w Stanach Zjednoczonych.

O tym, że harcerstwo pręźnie się rozwijało, zdecydowały przede wszystkim: duża liczebność i zorganizowanie Polonii, względnie wysoki poziom życia w tym kraju oraz sprzyjający klimat stworzony przez amerykańskie władze skautowe.

Animatorzy ruchu

Wśród Sokołów prowadzących działalność harcerską na ziemi amerykańskiej znajdował się, sprowadzony z Polski, druh Mieczysław Wasilewski, związany z harcerstwem polskim od jego zarania i doświadczony w pracy organizacyjnej z młodzieżą. W 1934 r. mianowano go harcmistrzem Sokolstwa Polskiego w Ameryce.

rugą niezwykle istotną postacią dla sokołego harcerstwa był Tadeusz Żółkiewicz, naczelnik gniazda nr 6 w Buffalo, odpowiadający za wychowanie fizyczne jego członków. W latach 1936-1937 był również harcmistrzem Związku Narodowego Polskiego (ZNP). Włączał się także

w działalność ogólnokrajowych struktur Sokolstwa Polskiego w Ameryce, współtworząc i realizując programy rozwojowe dla młodzieży. W organizowanych przez niego obozach wypoczynkowych i harcerskich uczestniczyły tysiące dzieci i młodzieży polonijnej. Oprócz sportu i pracy wychowawczej z młodzieżą pasją Tadeusza Żółkiewicza była też fotografia. Pozostawił po sobie setki zdjęć wykonanych podczas harcerskich obozów Sokolstwa i ZNP.

► [Czytaj więcej na portalu przystanekhistoria.pl](http://przystanekhistoria.pl)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Artykuł

Harcerki Związku Narodowego Polskiego podczas obozowych zajęć łuczniczych, lata 30. XX wieku (fot. z zasobu IPN)